

GEOGRAFICKÁ OLYMPIÁDA 2026 – 2027

TÉMY PÍ SOMNÝCH PRÁČ* A POSTEROV** KATEGÓRIE „A“ GEOGRAFICKEJ OLYMPIÁDY

Aktuálne problémy z regionálnej geografie sveta (okrem SR)

- Lotyšsko – viac ako tri dekády premien postkomunistickej krajiny (miesto konania medzinárodnej Geografickej olympiády 2027)
- Riečna doprava v strednej Európe: prežitok z obdobia socializmu alebo budúcnosť ekologickej prepravy nákladov?
- Mikroplasty v oceánoch a ich vplyv na potravinový reťazec

Aktuálne problémy z geografie Slovenskej republiky

- Ako sa mení vidiek: urbanizácia a suburbanizácia v okolí vybraného mesta
- Ako sa menia lesy na Slovensku vplyvom cestovného ruchu
- Jarmočné mestá – kedysi a dnes

- Voľná téma: geografia zahraničných krajín alebo Slovenska, globálne a environmentálne problémy Zeme alebo ich prejavy na Slovensku

* Pokyny pre tvorbu prác sú zverejnené na:

https://nivam.sk/wp-content/uploads/2025/03/2004_Vitajte-vo-svete-GO.pdf

** Pokyny pre tvorbu posterov sú zverejnené v sekcii **Organizačný poriadok a metodicko – organizačné pokyny na daný školský rok:**

<https://nivam.sk/olympiady-a-sutaze/geograficka-olympiada/>

Kategória „A“

Aktuálne problémy z regionálnej geografie sveta (okrem SR)

doc. RNDr. Daniel GURŇÁK, PhD.

Téma: **Lotyšsko – viac ako tri dekády premien postkomunistickej krajiny**

Lotyšsko bude v roku 2027 miestom konania medzinárodnej Geografickej olympiády. Táto pobaltská krajina od obnovenia vlastnej nezávislosti po rozpade Sovietskeho zväzu prešla dlhú cestu, no ani viac ako tri a pol dekády nezahľadili viaceré stopy jej sovietskej minulosti. Lotyšsko urobilo obrovský pokrok v rozvoji krajiny, no stále sa borí s mnohými problémami, či už v rámci krajiny samotnej, alebo v súvislosti s dianím v jej blízkosti. Mnohé problémy sa prelínajú – napr. nerovnomernosť rozvoja jednotlivých regiónov krajiny spolu s problematickými postojmi a postavením početnej ruskej menšiny. Sama krajina je plná kontrastov – na jednej strane Riga – najväčšia metropola Pobaltia – krásne zrekonštruované historické jadro mesta plné turistov kontrastuje s jeho nie vždy výstavnými predmestiami. V niektorých regiónoch krajiny zasa akoby zastal čas, a to v tých menej šťastných obdobiach jej minulosti... A do toho všetkého obavy z východného suseda Ruska, s ktorým má krajina bohaté a často tragické skúsenosti. Aké je teda súčasné Lotyšsko? Čo sa mu za tých 35 rokov nezávislosti podarilo dosiahnuť a v čom bolo menej úspešné, než napr. jeho pobaltskí susedia?

Cieľom práce je podať výstižnú charakteristiku súčasného Lotyšska, zdôrazniť jeho špecifiká a vybrané kľúčové problémy (politické, hospodárske, sociálne, či iné). Rovnako je vhodné spomenúť aj širšie medzinárodné súvislosti postavenia Lotyšska, či už vo vzťahu k zvyšným krajinám Pobaltia, alebo v rámci EÚ a NATO, samozrejme, najmä vo vzťahu k východným susedom (Rusko, Bielorusko). Prínosom by bola aj snaha o krátku analýzu rozvoja cestovného ruchu v tejto krajine.

Odporúčaná štruktúra práce:

- Abstrakt práce
- Čestné prehlásenie o originalite práce
- Úvod a cieľ práce
- Prehľad informačných zdrojov
- Metodika práce
- Fyzickogeografická charakteristika Lotyšska (poloha a vymedzenie, stručná fyzickogeografická charakteristika)
- Základné míľniky historickogeografického a vnútropolitického vývoja krajiny po obnovení nezávislosti
- Obyvateľstvo a sídla (vývoj počtu obyvateľov, pohyb obyvateľstva, porovnanie so susednými krajinami, porovnanie s priemerom EÚ, rozmiestnenie, vzdelanostná a náboženská štruktúra atď., mestské a vidiecke sídla), problém menšín, najmä ruskej
- Ekonomickogeografická charakteristika (makroekonomické ukazovatele, nezamestnanosť, štruktúra hospodárstva, zameranie jednotlivých odvetví – priemyselné odvetvia, poľnohospodárstvo, doprava, cestovný ruch, atď. a ich priestorové rozmiestnenie, zahraničný obchod, kultúra, školstvo)
- Medzinárodné postavenie štátu, vzťahy s najbližšími krajinami, vzťahy s EÚ, s východnými susedmi, perspektívy vývoja
- Záver

- Zoznam bibliografických odkazov
- Zoznam príloh
- Prílohy (tabuľky, grafy, mapy, obrázky, príp. iné ilustračné vyobrazenia)

INFORMAČNÉ ZDROJE:

- ANDĚL, J., BIČÍK, I., BLÁHA, J. D. 2019. Makroregiony světa - nová regionální geografie. Karolinum, Praha, 326 s.
- BAAR V. 2006. Vnější vztahy Evropské unie. Ostravská univerzita, Ostrava, 197 s.
- BAUERMEISTER CH., GERBERDING E. 2007. Metropole Pobaltí - Vilnius, Riga, Tallinn. JAN VAŠUT, Praha, 160 s.
- BOUSFIELD J. 2009. Pobaltské státy - turistický průvodce. Jota, Brno, 562 s.
- NIJMAN J., SHIN M., MULLER P. O. 2020. Geography: Realms, Regions and Concepts (18. vydanie). John Wiley & Sons, New York, 544 s.
- DEJMEK J. 2010. Lotyšsko - stručná historie států. Libri, Praha, 173 s.
- GAJDOŠ A. A KOL. 2013. Regionálna geografia Európy. VEDA, Bratislava, 590 s.
- GURŇÁK, D. 2025. Štáty v premenách storočí - Svetové, európske, slovenské a české dejiny najstarších čias do súčasnosti. Mapa Slovakia Plus, Bratislava, 88 s.
- HODAČ, J., STREJČEK, P. 2008. Politika Ruské federace v postsovětském prostoru a střední Evropě, Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, Brno, 318 s.
- KOL. 2020. Estonsko, Lotyšsko, Litva. Lonely Planet, Praha, 448 s.
- KRÁL, V. 1999. Fyzická geografie Evropy, Academia, Praha, 348 s.
- MARCHAND P. 2022. Atlas Ruska - Kolos na hliněných nohou. Lingea, Brno, 96 s.
- ŠVEC L., MACURA V., ŠTOL P. 1996. Dějiny Pobaltských zemí. NLN, Praha, 423 s.
- ZUBRICZKÝ, G. 2009. Geografia štátov sveta, MAPA Slovakia Plus, Bratislava, 254 s.

Ďalšie informácie:

Štatistické a prehľadové portály, napr. <https://ec.europa.eu/eurostat>, <https://stat.gov.lv/en>, <https://oec.world/en>, <https://www.worldbank.org/en/home>, mapové portály, cestovateľské portály a pod.

Články z denníkov a internetu

Články z časopisov Geo, National Geographic, Geografia, Geografické rozhledy a i.

DUBCOVÁ, A., CHRASTINA, P., KRAMÁREKOVÁ, H. 2004. Vitajte vo svete geografickej olympiády. Bratislava: SKGO, IUVENTA, 60 s., dostupné na https://nivam.sk/wp-content/uploads/2025/03/2004_Vitajte-vo-svete-GO.pdf

doc. Mgr. Marcel HORŇÁK, PhD.

Téma: **Riečna doprava v strednej Európe: prežitok z obdobia socializmu alebo budúcnosť ekologickej prepravy nákladov?**

Riečna doprava patrí medzi najstaršie formy prepravy tovaru a osôb. V minulosti zohrávala kľúčovú úlohu pri rozvoji priemyslu a obchodu, najmä v oblastiach s hustou sieťou splavných riek. V strednej Európe bola riečna doprava (napr. na riekach Dunaj, Labe, Odra) významným prvkom hospodárstva najmä v období industrializácie a neskôr aj počas socializmu, keď bola podporovaná ako súčasť centrálne plánovanej ekonomiky. Po roku 1989 však význam riečnej dopravy v mnohých krajinách regiónu poklesol v dôsledku konkurencie cestnej a železničnej dopravy, nedostatočných investícií do infraštruktúry či zmeny hospodárskych tokov. Prišlo tiež k rapidnej zmene štruktúry ekonomiky a osobitne priemyslu v strednej Európe, k poklesu významu odvetví spracovávajúcich nerastné suroviny (rudy, fosílna palivá) a k nárastu odvetví vyžadujúcich toky komponentov (výroba automobilov a elektroniky). V súčasnosti sa však riečna doprava opätovne dostáva do pozornosti v kontexte snahy o znížovanie emisií skleníkových plynov a podpory udržateľnej dopravy. Európska únia podporuje rozvoj vnútrozemskej vodnej dopravy ako ekologickej alternatívy k cestnej doprave.

Cieľom práce je analyzovať postavenie riečnej dopravy v strednej Európe, zhodnotiť jej historický vývoj, súčasný stav a perspektívy do budúcnosti. Práca by mala odpovedať na otázku, či ide o prežitok minulosti, alebo o perspektívny prvok ekologickej dopravy v 21. storočí i v kontexte súčasného ekonomického vývoja a hospodárskej štruktúry stredoeurópskeho priestoru.

Odporúčaná štruktúra práce:

- Abstrakt práce
- Čestné prehlásenie o originalite práce
- Úvod a cieľ práce
- Prehľad informačných zdrojov
- Metodika práce
- Historický vývoj riečnej dopravy v strednej Európe
 - Význam riek (Dunaj, Labe, Odra a i.) v hospodárskom rozvoji regiónu
 - Riečna doprava v období industrializácie
 - Úloha riečnej dopravy počas socializmu
- Súčasný stav riečnej dopravy
 - Hlavné vodné cesty a ich využitie
 - Technická infraštruktúra (prístavy, plavebné komory, kanály)
 - Prepravované komodity a objem dopravy
 - Postavenie riečnej dopravy v porovnaní s inými druhmi dopravy
- Výhody a nevýhody riečnej dopravy
 - Ekologické aspekty (emisie, energetická náročnosť)
 - Ekonomické aspekty (náklady, efektívnosť)
 - Priestorové a prírodné obmedzenia (vodný režim riek, sezónnosť)
 - Sociálne a regionálne dopady
- Riečna doprava a udržateľný rozvoj
 - Politiky EÚ a podpora vnútrozemskej vodnej dopravy
 - Možnosti rozvoja ekologickej dopravy
 - Kombinovaná doprava (intermodálne prepojenia)
- Prípadová štúdia (voliteľná, odporúčaná)
 - Analýza vybranej rieky alebo úseku (napr. Dunaj na Slovensku)

- Význam pre región, problémy a potenciál rozvoja
- Záver
- Zoznam bibliografických odkazov
- Zoznam príloh
- Prílohy (tabuľky, grafy, mapy, obrázky, príp. iné ilustračné vyobrazenia)

INFORMAČNÉ ZDROJE:

- DÁVID, A. 2018. Vážska vodná cesta a jej hospodársky význam pre Slovenskú republiku. *Perner's Contacts*, 13(3), 12-21.
- DÁVID, A., KUČERA, M. 2019. Vnútrozemská plavba na dunajskej vodnej ceste. *Perner's Contacts*, 14(1), 28-35.
- GOŁĘBIEWSKI, C. 2016. Inland water transport in Poland. *Transportation Research Procedia*, 14, 223-232.
- GROBARČÍKOVÁ, A., SOSEDOVÁ, J. 2014. Námorná a vnútrozemská vodná doprava v svetovom obchode. *Perner's Contacts*, 9(1), 62-68
- KAČÍREK, L., ed. 2024. História Dunajplavby-vodná doprava na Slovensku. Zborník z konferencie „100 rokov Dunajplavby. Príbehy slovenských lodí na riekach, moriach a oceánoch“, Bratislava, október 2022 – máj 2024.
- KOZERSKA, M. 2016. Inland waterway transport in Poland—the current state and prospects for development. *Zeszyty Naukowe Akademii Morskiej w Szczecinie*, (47 (119), 136-140
- SOSEDOVÁ, J. 2023. K problematike ekologizácie námornej a vnútrozemskej plavby. *Perner's Contacts*, 18(1).
- SOSEDOVÁ, J., JURKOVIČ, M. 2025. Preprava nákladov po vnútrozemských vodných cestách. *EDIS*, Žilina, 130 s.
- Van den BOSSCHE, M., MERK, O., LI, J. 2013. The Competitiveness of Global Port-Cities: The Case of Danube Axis (Bratislava, Štúrovo, Komárno), Slovak Republic. *OECD Regional Development Working Paper 2013/14*. OECD Publishing. Paris. Recuperado de https://www.oecdilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/the-competitiveness-of-global-port-cities-the-case-of-danube-axis-bratislava-sturova-komarno-slovak-republic_5k408j180xr8-en

Ďalšie informácie:

- Európska komisia – doprava a mobilita (TEN-T, NAIADES program)
- Eurostat – štatistiky dopravy
- Dunajská komisia (Danube Commission)
- Ministerstvo dopravy SR
- Slovenský vodohospodársky podnik
- Odborné články o vnútrozemskej vodnej doprave
- Časopisy: *Geo*, *National Geographic*, *Geografia*, *Geografické rozhledy*
- Webové portály o logistike a doprave
- Články z denníkov a internetu
- Mapové portály a štatistické databázy
- Terénny výskum (napr. prístavy, riečne úseky)

DUBCOVÁ, A., CHRASTINA, P., KRAMÁREKOVÁ, H. 2004. Vitajte vo svete geografickej olympiády. Bratislava: SKGO, IUVENTA, 60 s., dostupné na https://nivam.sk/wp-content/uploads/2025/03/2004_Vitajte-vo-svete-GO.pdf

JUDr. RNDr. Monika Ivanová, PhD.

Téma: Mikroplasty v oceánoch a ich vplyv na potravinový reťazec

Mikroplasty predstavujú jednu z najzávažnejších foriem znečistenia svetových oceánov. Ide o drobné plastové častice s veľkosťou menšou ako 5 mm, ktoré vznikajú rozpadom väčších plastových odpadov alebo sa do prostredia dostávajú priamo (napr. z kozmetiky či syntetických textílií). Vzhľadom na svoju veľkosť sú ľahko prijímané rôznymi organizmami, a to od planktónu až po ryby, morské cicavce a vtáky, čím vstupujú do potravinového reťazca a môžu sa kumulovať na vyšších trofických úrovniach.

Významným aspektom problému je jeho priestorový charakter – mikroplasty sa nerovnomerne rozmiestňujú v oceánoch v závislosti od morských prúdov, oceánskych vírov a blízkosti zdrojových oblastí, ako sú husto osídlené pobrežné regióny či ústia veľkých riek. V dôsledku toho vznikajú oblasti zvýšenej akumulácie, ktoré predstavujú riziko pre morské ekosystémy aj človeka.

Problém mikroplastov má nielen ekologický, ale aj zdravotný rozmer, keďže sa prostredníctvom potravinového reťazca môžu dostať aj do ľudského organizmu. Okrem samotných plastových častíc predstavujú riziko aj toxické látky, ktoré na seba viažu.

Cieľom práce je objasniť pôvod mikroplastov, analyzovať ich priestorové rozšírenie vo svetových oceánoch a zhodnotiť ich vplyv na potravinový reťazec. Súčasťou práce je aj vlastná výskumná časť, ktorá môže byť zameraná na výskyt mikroplastov v rôznych lokalitách prostredníctvom filtrácie vody a ich následného pozorovania pod mikroskopom, prípadne doplnená o jednoduché mapovanie odberových miest alebo dotazníkový prieskum. Práca umožňuje lepšie pochopiť globálny environmentálny problém v kontexte geografických súvislostí a rozvíjať schopnosť analyzovať priestorové rozdiely v životnom prostredí.

Odporúčaná štruktúra práce:

- Abstrakt práce
- Čestné prehlásenie o originalite práce
- Úvod a cieľ práce
- Prehľad informačných zdrojov
- Metodika práce
- Teoretické východiská práce
 - Definícia mikroplastov (primárne, sekundárne)
 - Zdroje mikroplastov (priemysel, domácnosti, doprava)
 - Mikroplasty ako globálny environmentálny problém
- Priestorové rozšírenie mikroplastov vo svetových oceánoch
 - Rozdiely medzi oceánmi
 - Vplyv morských prúdov na transport mikroplastov
 - Vplyv hustoty obyvateľstva a ekonomickej aktivity na znečistenie
- Zdrojové oblasti a transport mikroplastov
 - Prenos mikroplastov vodou: rieky ako hlavný zdroj mikroplastov v oceánoch; regionálne rozdiely (Ázia vs. Európa); mestá a pobrežné oblasti ako centrá znečistenia
 - Atmosférický prenos mikroplastov
 - Biologický prenos mikroplastov a ich vplyv na potravinový reťazec: výskyt v rôznych častiach oceánov (povrch vs. dno); vplyv geografických podmienok na bioakumuláciu; regionálne rozdiely v kontaminácii rýb a morských plodov
- Geografické dôsledky znečistenia oceánov mikroplastmi
 - Ekologické dopady (oceánske ekosystémy podľa regiónov)

- Ekonomické dopady (rybolov, cestovný ruch – napr. pobrežné štáty)
- Sociálne dopady (závislosť obyvateľstva od morských zdrojov)
- Praktická časť - môže byť zameraná na mapovanie miest odberu vzoriek, filtráciu vody a pozorovanie mikroplastov pod mikroskopom, prípadne s využitím spektrometra na porovnanie výskytu mikroplastov v rôznych lokalitách (mesto vs. vidiek, rieka vs. stojatá voda) alebo na dotazníkový prieskum
- Záver
- Zoznam bibliografických odkazov
- Zoznam príloh
- Prílohy (tabuľky, grafy, mapy, obrázky, príp. iné ilustračné vyobrazenia)

INFORMAČNÉ ZDROJE:

- ANDRADY, A. L. 2011. Microplastics in the marine environment. Marine Pollution Bulletin, dostupné na <https://www.sciencedirect.com>
- BARBOZA, L. G. A., et al. 2018. Microplastics in the marine environment: Current trends and future perspectives. Marine Pollution Bulletin.
- BROWNE, M. A. 2015. Sources and pathways of microplastics. Environmental Science & Technology.
- ČERMÁKOVÁ, K. 2021. Mikroplasty a ich vplyv na životné prostredie. Geografia, č. 3.
- EURÓPSKA KOMISIA. 2022. Plastový odpad a mikroplasty, dostupné na <https://ec.europa.eu>
- GESAMP. 2015. Sources, fate and effects of microplastics in the marine environment, dostupné na <http://www.gesamp.org>
- GREENPEACE. 2023. Plasty v oceánoch, dostupné na <https://www.greenpeace.org>
- JAMBECK, J. R. ET AL. 2015. Plastic waste inputs from land into the ocean. Science.
- KOELMANS, A. A. 2015. Microplastics in aquatic environments. Environmental Toxicology and Chemistry.
- KOVÁČ, M. 2020. Znečistenie oceánov plastmi. Bratislava: SAV.
- LAPIN, M. 2019. Environmentálne problémy sveta. Bratislava: UK.
- LEBRETON, L. ET AL. 2017. River plastic emissions to the world's oceans. Nature Communications.
- MŽP SR. 2021. Program odpadového hospodárstva SR, dostupné na <https://www.minzp.sk>
- NÁRODNÝ GEOGRAFICKÝ INŠTITÚT. 2022. Mikroplasty v oceánoch, dostupné na <https://www.nationalgeographic.com>
- OECD. 2022. Global Plastics Outlook, dostupné na <https://www.oecd.org>
- PLASTICS EUROPE. 2023. Plastics – the Facts, dostupné na <https://www.plasticseurope.org>
- SHMÚ. 2022. Znečistenie životného prostredia, dostupné na <https://www.shmu.sk>
- UNEP. 2021. From Pollution to Solution: Marine litter and microplastics, dostupné na <https://www.unep.org>
- WWF. 2022. Plastics and human health, dostupné na <https://www.wwf.org>
- ZALASIEWICZ, J. ET AL. 2016. The geological cycle of plastics. Anthropocene.

Ďalšie informácie:

Články z denníkov a internetu

- <https://www.europarl.europa.eu/topics/sk/article/20181005STO15110/plastovy-odpad-v-oceanoch-fakty-dosledky-a-nove-opatrenia-eu>, <https://www.hydrotech-group.com/sk/blog/mikroplasty-vo-vode-ake-riziko-pre-nas-predstavuju>
- <https://www.voda-portal.sk/Dokument/koncentracia-mikroplastov-v-oceane-zavisi-od-rocneho-obdobia-ukazuje-vyskum-101190.aspx>, <https://www.alfalaval.sk/media/novinky/2020/ako-dostat-mikroplasty-z-oceanu/>
- <https://www.facebook.com/spravy.stvr/posts/1973290232931789/>, https://www.cistavoda.sk/blog/mikroplasty-vo-vode/?srsfId=AfmBOorEcz0wLChW1BTvg-U4qkLtlgZHFxC9MajZH0o2q_nSoDGA9moT

DUBCOVÁ, A., CHRASTINA, P., KRAMÁREKOVÁ, H. 2004. Vitajte vo svete geografickej olympiády. Bratislava: SKGO, IUVENTA, 60 s., dostupné na https://nivam.sk/wp-content/uploads/2025/03/2004_Vitajte-vo-svete-GO.pdf

Kategória „A“ Aktuálne problémy z geografie Slovenskej republiky

Mgr. Adam KUPEC

Téma: **Ako sa mení vidiek: urbanizácia a suburbanizácia v okolí vybraného mesta**

Súčasná krajinná štruktúra Slovenska prechádza v posledných desaťročiach dynamickými zmenami, ktoré zásadne transformujú tradičný charakter vidieka. Proces urbanizácie, charakteristický koncentraciou obyvateľstva do miest, je v zázemí kľúčových sídiel striedaný intenzívnou suburbanizáciou. Tento fenomén, známy aj ako „útek z mesta“, mení priľahlé obce na satelitné sídla, kde sa pôvodná poľnohospodárska krajina mení na zastavané územia s prevahou rezidenčnej funkcie. Na jednej strane prináša táto zmena rozvoj predmestí, modernizáciu infraštruktúry, prílev mladých rodín a rozvoj služieb, čím sa stiera ostrá hranica medzi mestským a vidieckym spôsobom života. Na strane druhej však toto nekontrolované rozrastanie sa zástavby do voľnej krajiny, tzv. urban sprawl, spôsobuje vážne problémy. Ide predovšetkým o stratu kvalitnej ornej pôdy, narušenie ekologickej stability územia a extrémne zaťaženie dopravných tepien v dôsledku každodenného dochádzania za prácou a vzdelaním. Pôvodné obce strácajú svoju identitu a čelia sociálnym výzvam pri integrácii nových obyvateľov, čo mení tradičnú komunitnú štruktúru vidieka.

Cieľom práce je analyzovať priestorovú transformáciu vidieckeho zázemia vybraného mesta pod vplyvom urbanizačných a suburbanizačných procesov v stanovenom časovom období. Práca sa má zamerať na vyhodnotenie demografických a socioekonomických zmien a zmien vo využití krajiny (land ruse) pomocou štatistických údajov a mapových podkladov. Ambíciou je tiež identifikovať hlavné pozitíva a negatíva tohto vývoja pre vybrané obce a načrtnúť možné scenáre budúceho smerovania tohto regiónu v kontexte udržateľného územného plánovania.

Odporúčaná štruktúra práce:

- Abstrakt práce
- Čestné prehlásenie o originalite práce
- Úvod a cieľ práce
- Prehľad informačných zdrojov
- Metodika práce
- Čo je urbanizácia a suburbanizácia
 - Stručná charakteristika pojmov
 - Historický vývoj urbanizácie a suburbanizácie vo svete a na Slovensku
 - Súčasný trendy urbanizácie a suburbanizácie
- Urbanizácia a suburbanizácia v okolí vybraného mesta
 - Geografická charakteristika vybraného mesta a jeho okolia
 - Prejavy urbanizácie a suburbanizácie v okolí vybraného mesta v minulosti a súčasnosti (zmeny vo využívaní krajiny, zmeny vizuálu obcí)
 - Analýza dopadov procesov urbanizácie a suburbanizácie v okolí vybraného mesta (demografické zmeny – zmeny v počte obyvateľov, zmeny v občianskej vybavenosti, zmeny vo vekovej a vzdelanostnej štruktúre a sociálna integrácia nových obyvateľov s pôvodnými obyvateľmi; socioekonomické dopady – budovanie infraštruktúry, zmeny občianskej a technickej vybavenosti; dopravné dopady – nárast individuálnej dopravy, kyvadlová doprava, dopravné zápchy)

- Prognóza budúceho vývoja procesov urbanizácie a suburbanizácie v okolí vybraného mesta a ich možných dopadov; možnosti udržateľného rozvoja
- Záver
- Zoznam bibliografických odkazov
- Zoznam príloh
- Prílohy (tabuľky, grafy, mapy, obrázky, príp. iné ilustračné vyobrazenia)

INFORMAČNÉ ZDROJE:

- BURCHELL, R. W., DOWNS A., McCANN, B., MUKHERJI S. 2013. *Sprawl Costs: Economic Impacts of Unchecked Development*. Island Press, Island Press, 208 s.
- DADASHPOOR, H., SHAHHOSSEINI, G. 2024. Defining urban sprawl: A systematic review of 130 definitions. *Habitat International*. 2024, vol. 146, dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2024.103039>
- EKERS, M., HAMEL, P., KEIL, R. 2012. Governing suburbia: modalities and mechanisms of suburban governance. *Regional Studies*, 46, 405-422. dostupné na <http://dx.doi.org/10.1080/00343404.2012.658036>.
- FRENKEL, A., ASHKENAZI, M. 2008. Measuring urban sprawl. *Environment and Planning, B: Planning and Design*, 35, 56-79. DOI: <https://doi.org/10.1068/b32155>.
- GAJDOŠ, P., MORAVANSKÁ, K. 2011. *Suburbanizácia a jej podoby na Slovensku*. Bratislava: Sociologický ústav SAV.
- KRYCZKA, P., SIKORSKI, D., FIGLUS, T., LISOWSKA-KIEREPKA, A., MUSIAKA, Ł, SPÓRNA, T., SUDRA, P., SZMYTKIE, R. 2025. Defining suburbanization in Central and Eastern Europe: A systematic literature review. *Cities*. 2025, vol. 158, dostupné na <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.105626>
- LUKÁČOVÁ, A., 2011. Komparatívna analýza stupňa suburbanizácie v zázemí českých a slovenských miest (prípádová štúdia Prešova a Olomouca). In: *Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešovensis, Prírodné vedy, LII., Folia Geographica 17, PU Prešov*, s. 199 – 216
- LUKÁČOVÁ, A., 2012. Vývojové trendy a dynamika procesu rezidenčnej suburbanizácie v zázemí Prešova. In: *Folia geographica*. Prešov: Prešovská univerzita, 2012, roč. 20., dostupné na <https://www.unipo.sk/public/media/27081/8-V%C3%9DVOJOV%C3%89%20TRENDY%20A%20DYNAMIKA%20PROCESU%20REZIDEN%C4%8CNEJ%20SUBURBANIZ%C3%81CIE.pdf>
- MATLOVIČ, R., 2007. Suburbanizácia – transformačný proces priestorovej organizácie postkomunistických miest (empirický príklad Prešova). In: *Folia Geographica*. Prešov: FHPV PU v Prešove, č. 13, s. 102–119, dostupné na <https://www.unipo.sk/public/media/26623/6-Suburbaniz%C3%A1cia%20transforma%C4%8Dn%C3%BD%20proces%20priestorovej%20organiz%C3%A1cie%20postkomunistick%C3%BDch%20miest%20%20empirick%C3%BD%20pr%C3%ADklad%20Pre%C5%A1ova.pdf>
- MIESZKOWSKI, P., MILLS. E. S. 1993. The Causes of Metropolitan Suburbanization. *Journal of Economic Perspectives*. 1993, vol. 7, no. 3, 135-147, dostupné na <https://pubs.aeaweb.org/doi/pdfplus/10.1257/jep.7.3.135>
- OECD 2018. *Rethinking Urban Sprawl: Moving Towards Sustainable Cities*. Paris: OECD Publishing, dostupné na <https://doi.org/10.1787/9789264189881-en>
- OŤAHEL, J., SOLÁR, V., MATLOVIČ, R., KROKUSOVÁ, J., PAZÚROVÁ, Z., IVANOVÁ, M. 2020. Prímestská krajina: analýza premien vplyvom suburbanizačných procesov v zázemí Prešova. In: *Geografický časopis*. 2020, roč. 72, č. 2, s. 131-155, dostupné na <https://www.sav.sk/journals/uploads/06291114Otahel%20et%20al..pdf>
- PODOLÁK, P., 2007. Premeny súčasnej vidieckej krajiny na Slovensku. In: *Ekológia (Bratislava)*. Bratislava: Ústav krajinej ekológie SAV, roč. 26, č. 3, s. 298–302, dostupné na http://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2007_6_298_302_podolak_0.pdf
- SÝKORA, L., 2003. Suburbanizace a její společenské důsledky. In: *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, roč. 39, č. 2, s. 183–202, dostupné na <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2003/02/05.pdf>
- ŠVEDA, M., P., ŠUŠKA, eds., 2019. *Suburbanizácia: Ako sa mení zázemie Bratislavy*. Bratislava: Geografický ústav SAV. dostupné na https://geography.sav.sk/web-data/news/data/2019_suska-sveda_monografia/2019_Sveda-Suska_Suburbanizacia_dvojstranky.pdf
- ŠVEDA, M., VÝBOŠŤOK, J., GURŇÁK, D. 2024. *Cesta (z) mesta*. N Press, Bratislava, 144 s.

Ďalšie informácie:

Informačné zdroje obsahujúce informácie o vybranom meste a jeho okolí

Dáta z databázy Corine Land Cover (<https://land.copernicus.eu/en/products/corine-land-cover>)

Satelitné snímky z projektu Copernicus (<https://browser.dataspace.copernicus.eu/>)

GKÚ Bratislava, NLC – Ortofotomozaika SR (<https://www.gku.sk/gku/produkty-sluzby/na-stiahnutie/zbgis.html#ortofoto>)

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2024. DATAcube: Verejná databáza [online]. Bratislava: ŠÚ

SR. dostupné na <https://datacube.statistics.sk/>

DUBCOVÁ, A., CHRASTINA, P., KRAMÁREKOVÁ, H. 2004. Vitajte vo svete geografickej olympiády. Bratislava: SKGO, IUVENTA, 60 s., dostupné na https://nivam.sk/wp-content/uploads/2025/03/2004_Vitajte-vo-svete-GO.pdf

RNDr. Ivana Tomčíková, PhD.

Téma: **Ako sa menia lesy na Slovensku vplyvom cestovného ruchu**

Lesy patria medzi najdôležitejšie prírodné zložky krajiny Slovenska. Plnia nielen ekologické funkcie, ako je ochrana pôdy, vody a biodiverzity, ale majú aj významný hospodársky a rekreačný význam. V posledných desaťročiach však dochádza k výrazným zmenám v ich štruktúre a rozlohe v dôsledku rôznych prírodných aj antropogénnych faktorov.

Jedným z významných činiteľov ovplyvňujúcich lesné prostredie je cestovný ruch, najmä v horských oblastiach. Výstavba lyžiarskych stredísk, turistickej infraštruktúry a rastúca návštevnosť vedú k zásahom do krajiny, ktoré môžu mať pozitívne aj negatívne dôsledky.

Práca sa zameriava na vývoj lesov na Slovensku a na faktory, ktoré ovplyvňujú ich zmeny. Osobitná pozornosť je venovaná vplyvu cestovného ruchu ako významnému zásahu do prírodného prostredia. Študent analyzuje zmeny v rozlohe a štruktúre lesov, identifikuje hlavné prírodné a antropogénne faktory a na konkrétnom príklade (napr. lyžiarske stredisko) ukáže, ako cestovný ruch mení krajinu. Súčasťou práce je aj zhodnotenie pozitívnych a negatívnych dopadov cestovného ruchu a úvaha o jeho udržateľnosti.

Cieľom práce je analyzovať zmeny lesov Slovenska z hľadiska ich rozlohy, štruktúry a funkcií a zhodnotiť vplyv cestovného ruchu na tieto zmeny. Súčasťou je identifikácia hlavných prírodných a antropogénnych faktorov ovplyvňujúcich lesné ekosystémy a prezentácia konkrétneho príkladu transformácie krajiny v dôsledku cestovného ruchu.

Odporúčaná štruktúra práce:

- Abstrakt práce
- Čestné prehlásenie o originalite práce
- Úvod a cieľ práce
- Prehľad informačných zdrojov
- Metodika práce
- Úvod do problematiky
 - Charakteristika lesov Slovenska (lesnatosť, regionálne rozdiely, druhová skladba, funkcie lesov)
 - Faktory zmien lesov
 - prírodné faktory (napr. veterné kalamity, lykožrút, klimatická zmena)
 - antropogénne faktory (ťažba dreva, urbanizácia, poľnohospodárstvo, cestovný ruch)
 - Vplyv cestovného ruchu na lesy
 - formy zásahov – zjazdovky, lanovky, turistická infraštruktúra;
 - dôsledky – odlesňovanie, fragmentácia krajiny, zmena ekosystémov, ekonomika regiónov, ochrana prírody)
- Prípadová štúdia (vybraná lokalita)
 - stručná geografická charakteristika územia
 - vývoj cestovného ruchu (napr. zjazdovky)
 - zmeny krajiny (porovnanie máp, fotografií, snímok)
 - konkrétne dopady na lesy
- Záver
- Zoznam bibliografických odkazov
- Zoznam príloh
- Prílohy (tabuľky, grafy, mapy, obrázky, príp. iné ilustračné vyobrazenia)

INFORMAČNÉ ZDROJE:

- GETZNER, M., ŠVAJDA, J. 2015. Preferences of tourists with regard to changes of the landscape of the Tatra National Park in Slovakia. *Land Use Policy*, 48, 107-119.
- KRTIČKA, L., TOMČÍKOVÁ, I., RAKYTOVÁ I., 2018. Development versus conservation: evaluation of landscape structure changes in Demänovská Valley, Slovakia, In: *Journal of Mountain Science*. Beijing (Čína): Science China Press, roč. 15, č. 6 (2018), 1153-1170, dostupné na <https://link.springer.com/article/10.1007/s11629-018-4870-0>
- MASNÝ, M., BALÁŽOVIČOVÁ, L., ŠOLTĚS, M. 2023. Land cover changes over the past 30 years in the Demänovka river catchment. In *Geografický časopis / Geographical Journal*, vol. 75, no.3, 235-252
- MIDRIAK, R. 2005. Horské oblasti a ich trvalo udržateľný rozvoj. Technická univerzita, Zvolen.
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2022. Stávajú sa sektory hospodárstva Slovenskej republiky zelenšími?, *Správy o životnom prostredí*, kapitola: Lesné hospodárstvo, dostupné na <https://www.enviroportal.sk/sprava/11701>
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2024. Udržateľné využívanie a efektívna ochrana prírodných zdrojov, kapitola: Plnenie funkcií lesov, dostupné na: <https://www.enviroportal.sk/sprava/12130>
- MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2024. Lesné hospodárstvo, dostupné na <https://www.enviroportal.sk/uploads/report/8081.pdf>
- PICHLEROVÁ, M. 2019. Forest, Tourism and Well-Being. *Životné prostredie*, 2019, 53, 3, 139 – 146.
- RAKYTOVÁ, I., TOMČÍKOVÁ, I., KRTIČKA, L. 2015. Zmena štruktúry krajiny v priestore zaťaženom cestovným ruchom na príklade rekreačného strediska Demänovská Dolina – Jasná. In: *Acta Geographica Universitatis Comenianae*. Univerzita Komenského v Bratislave, Roč. 59, č. 1 (2015), 83-96
- RAKYTOVÁ, I., TOMČÍKOVÁ, I., 2016. Rozvoj cestovného ruchu verzus Národný park Nízke Tatry (modelové územie Demänovská dolina); In: *Aktuální problémy cestovního ruchu*, 11. mezinárodní konference, Vysoká škola polytechnická Jihlava, 365-375

Ďalšie informácie:

Informačné zdroje o jednotlivých strediskách cestovného ruchu na Slovensku (napr. webové stránky, články v dennej tlači a časopisoch, štatistické ročenky a iné relevantné zdroje)

DUBCOVÁ, A., CHRASTINA, P., KRAMÁREKOVÁ, H. 2004. Vitajte vo svete geografickej olympiády. Bratislava: SKGO, IUVENTA, 60 s., dostupné na https://nivam.sk/wp-content/uploads/2025/03/2004_Vitajte-vo-svete-GO.pdf

RNDr. Katarína DANIELOVÁ, PhD.

Téma: Jarmočné mestá – kedysi a dnes

Práca sa zaoberá vývojom jarmočných miest na území Slovensko, resp. bývalého Československa, s dôrazom na ich geografické postavenie a premeny ich obchodných funkcií. V minulosti predstavovali jarmoky a trhy dominantnú formu, pričom ich lokalizácia bola viazaná na významné dopravné trasy, križovatky obchodných ciest a centrá osídlenia. Mestá ako Trnava, Levoča či Bardejov získavali význam vďaka jarmočným privilégiám a výhodnej polohe, čím sa stávali regionálnymi uzlami obchodu so širokým spádovým územím. O trhové privilégiá mali záujem aj ďalšie sídla, popri veľkých mestách to boli aj menšie mestečky, či väčšie vidiecke obce. V 18. storočí si trhové právo uplatňovalo na Slovensku viac ako 230 lokalít.

V súčasnosti je maloobchod priestorovo rozptýlený a dostupný takmer vo všetkých typoch sídiel, najmä v dôsledku rozvoja dopravnej infraštruktúry a expanzie maloobchodných reťazcov. Napriek tomu si niektoré mestá zachovávajú výrazný „jarmočný“ charakter, ktorý sa prejavuje organizovaním tradičných jarmokov, ale aj súčasných výstav a veľtrhov. Mestá ako Nitra alebo Brno predstavujú významné centrá výstavníctva, kde sa koncentrujú obchodné, prezentačné a spoločenské aktivity nadregionálneho významu. Tento typ podujatí nadväzuje na historickú tradíciu koncentrácie ponuky a dopytu v konkrétnom čase a priestore, avšak v transformovanej podobe. Popri tom možno pozorovať aj rozvoj mestských trhov orientovaných na lokálne produkty a udržateľnú spotrebu, ktoré obnovujú niektoré funkcie tradičných jarmokov v súčasnom urbánnom prostredí (napr. Stará tržnica v Bratislava).

Cieľom práce je analyzovať, do akej miery si vybrané mestá zachovali alebo transformovali svoju jarmočnú funkciu a aké geografické faktory (poloha, dopravná dostupnosť, veľkosť spádového územia a postavenie v sídelnej hierarchii) ovplyvňujú ich súčasný význam ako centier obchodu, výstavníctva a spoločenských aktivít. Súčasťou práce by mala byť aj charakteristika ich tradičných podujatí v minulosti a dnes, ako aj to, akých návštevníkov v súčasnosti priťahujú.

Odporúčaná štruktúra práce:

- Abstrakt práce
- Čestné prehlásenie o originalite práce
- Úvod a cieľ práce
- Prehľad informačných zdrojov
- Metodika práce
- Teoretické aspekty obchodných podujatí
 - trhové a jarmočné práva v minulosti
 - aké boli podmienky udelenia
 - ktoré sídla sa mohli o ne uchádzať
 - kedy sa mohli jarmoky a trhy konať
 - čo sa mohlo na nich predávať
 - súčasťou by mala byť mapa rozmiestnenia jarmokov a trhov na Slovensku
 - trhy a veľtrhy dnes
 - veľtrhy v súčasnosti (zameranie, usporiadatelia, pravidelnosť)
 - menšie trhy (lokálne produkty – kto na nich môže predávať, aká môže byť ponuka)
 - trhy viazané na udržateľnú spotrebu (second-hand, swap, zóna bez peňazí)
 - súčasťou by mala byť mapa týchto obchodných podujatí na Slovensku

- Vybrané mestá (vidiecke obce) – sídla, kde aj v minulosti prebiehali tieto obchodné podujatia a kde sa obchodné podujatia konajú dodnes
 - stručná účelová charakteristika vybraných sídiel (poloha, obyvateľstvo, hospodárske zameranie, spádovosť)
 - obchodné podujatia v minulosti
 - obchodné podujatia dnes a ich porovnanie
 - celkové zhodnotenie vývoja sledovaných sídiel z hľadiska ich obchodnej funkcie
- Záver
- Zoznam bibliografických odkazov
- Zoznam príloh
- Prílohy (tabuľky, grafy, mapy, obrázky, príp. iné ilustračné vyobrazenia)

INFORMAČNÉ ZDROJE:

- DARULOVÁ, J. 2018. Zachovávanie a prezentácia nehmotného kultúrneho dedičstva mesta (na príklade Banskej Bystrice). *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, 6 (2), 107-119, dostupné na <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=707706>
- FALŤANOVÁ, Ľ. 2006. Význam obchodu v živote mesta v kontexte súčasných zmien. *Slovenský národopis*, 54 (4), 481-497, dostupné na [https://www.sav.sk/journals/uploads/11101135SN_4_2006%20\[23%20Pages\].pdf](https://www.sav.sk/journals/uploads/11101135SN_4_2006%20[23%20Pages].pdf)
- FALŤANOVÁ, L. 2023. Jarmok. Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru. SEUK, MK SR, dostupné na <https://www.ludovakultura.sk/en/polozka-encyklopedie/jarmok/>
- HENCELOVÁ, P., KRIŽAN, F., BILKOVÁ, K., SLÁDEKOVÁ MADAJOVÁ, M. 2012. Záleží na vzdialenosti? (Za nákupom na Trnavský rínek). *Geografický časopis*, 73 (2), 179-193, dostupné na <https://www.sav.sk/journals/uploads/06240956Hencelova%20et%20al..pdf>
- KRÍŽOVÁ, B. 2007. Výstavy, veľtrhy a médiá. *Otázky žurnalistiky*, 50 (3-4), 48-59, dostupné na <https://www.ceeol.com/search/previewpdf?id=18528>
- KROPILÁK, M. (ed). 1977a. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I*. Veda, Bratislava, 526 s.
- KROPILÁK, M. (ed). 1977b. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku II*. Veda, Bratislava, 517 s.
- KROPILÁK, M. (ed). 1978. *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku III*. Veda, Bratislava, 532 s.
- LUKAČKA, J., ŠTEFÁNIK, J. 2010. Stredoveké mesto ako miest stretnutí a komunikácie. *Historický ústav SAV*, Bratislava, 299 s., dostupné na <https://www.ceeol.com/search/book-detail?id=594749>
- MYDLOVÁ, A., TOLMÁČI, L. 2013. Geografia výstavníctva a veľtržníctva. *Geografické informácie*, 17(1), 114-126, dostupné na https://www.kggrr.fpvai.ukf.sk/images/geograficke_informacie/2013_17_1/mydlova,%20tolmaci.pdf
- RÁBIK, V., LABANC, P., TIBENSKÝ, M. 2013. Vývoj stredovekých miest na Slovensku. II. *Filozofická fakulta Trnavskej Univerzity*, Trnava, 100 s., dostupné na <https://www.truni.sk/sites/default/files/uk/f000328.pdf>
- ROHÁČ, J. 2010. Trnava – významné stredisko domáceho i zahraničného obchodu v stredoveku. *Prednášky XLVI. Letnej školy slovenského jazyka a kultúry, Studia Academica Slovaca* 39, 175-187, dostupné na https://zborniky.e-slovak.sk/SAS_39_2010.pdf#page=175
- ŠTEFÁNIK, M., LUKAČKA, J. ET AL. 2010. *Lexikón stredovekých miest na Slovensku*. *Historický ústav SAV*, Bratislava, 629 s., dostupné na <https://www.forumhistoriae.sk/sites/default/files/lexikon-stredovekych-miest.pdf>

Ďalšie informácie:

Články z denníkov a internetu

DUBCOVÁ, A., CHRASTINA, P., KRAMÁREKOVÁ, H. 2004. *Vitajte vo svete geografickej olympiády*. Bratislava: SKGO, IUVENTA, 60 s., dostupné na https://nivam.sk/wp-content/uploads/2025/03/2004_Vitajte-vo-svete-GO.pdf

Voľná téma:

Geografia zahraničných krajín alebo Slovenska, globálne a environmentálne problémy Zeme alebo ich prejavy na Slovensku

V tejto kategórii si účastníci Geografickej olympiády môžu zvoliť tému pre spracovanie písomnej práce aj sami. Práce majú byť pôvodné, samostatné a majú vychádzať z vlastného výskumu alebo štúdia odborných informačných zdrojov, pozorovania a pod. Okrem odborných informačných zdrojov k spracovaniu témy je možné využiť aj terénny výskum, dotazníky a fotodokumentáciu.

Kategória „Z“ Praktické testovanie bez písomnej práce

V kategórii „Z“ sa nevypracúva písomná práca. Zaujímavcovia o súťaženie v tejto kategórii Geografickej olympiády riešia okrem štandardných písomných testov aj osobitné písomné testy a praktické úlohy, a to od úrovne školských kôl, cez krajské až po celoštátne kolo. Viac informácií na <https://nivam.sk/olympiady-a-sutaze/geograficka-olympiada/> alebo na www.regionalnageografia.sk v sekcii Súťaže.

GEOGRAFICKÁ OLYMPIÁDA 55. ROČNÍK

Témy písomných prác v školskom roku 2026/2027

Autori: RNDr. Katarína Danielová, PhD.
doc. RNDr. Daniel Gurňák, PhD.
doc. RNDr. Marcel Horňák, PhD.

JUDr. RNDr. Monika Ivanová, PhD.
Mgr. Adam Kupec
RNDr. Ivana Tomčíková, PhD.

Recenzia: RNDr. Hilda Kramáreková, PhD.

Slovenská komisia Geografickej olympiády
Zostavil: doc. RNDr. Daniel Gurňák, PhD.
Vydal: Národný inštitút vzdelávania a mládeže, 2026
Vydané s finančnou podporou MŠVVaM SR
<https://nivam.sk/olympiady-a-sutaze/geograficka-olympiada/>